

RONDETAfelGESPREK BIJ OMJS OVER KANSEN EN MOGELIJKHEDEN IN ROERIGE TIJDEN: “HET PERSONEELSTEKORT ZET AAN TOT OMDENKEN”

TEKST ANNELIES VAN DER WOUDE

V.l.n.r. Ad Vis, Judy-Ann Dingemans, Jasmijn Kuyvenhoven, Alex Saalmink, Lenneke Wolff, Kimberly Pijnenburg.

Klassen die naar huis worden gestuurd, stakend onderwijspersoneel, onvrede over werkdruk: ons **onderwijssysteem rammelt** aan alle kanten en raakt vrijwel iedereen. Tijdens een rondetafelgesprek bij OMJS wisselen verschillende onderwijsprofessionals van gedachten over de vraag waartoe de huidige complexe situatie uitdaagt. Waar liggen **kansen** en **ontwikkelpunten** voor het onderwijs en voor mensen die anno 2020 in het onderwijs werkzaam zijn?

Op deze woensdagmorgen in februari ligt de tweede massale onderwijsstaking van het schooljaar nog vers in het geheugen; de zesde staking in drie jaar tijd. De roep om meer geld en een lagere werkdruk klinkt luider dan ooit. Bij het uitblijven van extra maatregelen loopt het lerarentekort op tot meer dan 10.000 voltijdsbanen in 2027, een doemscenario dat iedereen uitdaagt om het werk anders te organiseren en in te richten en om na te denken over de toekomst van het onderwijs.

De noodzaak om het anders te gaan doen wordt steeds meer gevoeld, zien OMJS-onderwijsadviseurs Jasmijn Kuyvenhoven en Judy-Ann Dingemans om zich heen. Ook zien ze al veel mooie dingen ontstaan, zoals units en leerpleinen waarbij niet één leraar verantwoordelijk is voor alles, maar waarbij sprake is van gedeelde verantwoordelijkheid tussen kinderopvang, onderwijsassistenten en leraren. “Het is goed om ook oog te hebben voor dit soort positieve ontwikkelingen”, aldus Judy-Ann, “én om daarvan te leren. De intentie van dit rondetafelgesprek is dan ook vooral om kansen en ontwikkelingen te belichten en hierover vanuit verschillende rollen met elkaar in gesprek te gaan.”

De gesprekspartners – drie onderwijsadviseurs, een intern begeleider, een directeur en bestuurder – stonden ooit allemaal zelf voor de klas. Het meest recent verruilde

“Discussies: te veel vanuit de cao en te weinig vanuit de ontwikkeling van het kind.”

Kimberly Pijnenburg haar baan als leraar voor een baan als onderwijsadviseur. Op de scholen waar ze werkzaam was, gingen discussies vaak over organisatorische zaken en praktische randvoorwaarden. “Natuurlijk is dat óók belangrijk, maar de gesprekken gingen in mijn ogen te weinig over inhoud”, aldus Kimberly. “Daardoor had ik steeds minder plezier in mijn werk.” De wens om te focussen op inhoud en de ontwikkeling van kinderen, geldt niet alleen voor Kimberly, maar voor alle aanwezigen. Als deze ochtend iets duidelijk wordt, is het dat alle onderwijsprofessionals op ‘aan’ staan en bezig zijn met vragen als ‘waarom heb ik ooit gekozen voor het onderwijs’ en ‘waarom wil ik iets betekenen in de ontwikkeling van kinderen?’ Maar ook: ‘hoe kijken we met zijn allen naar het onderwijs?’ Denken vanuit een vast curriculum of denken vanuit kerndoelen maakt tenslotte een groot verschil.

Alex Saalmink, directeur van sbo de Piramide in Arnhem, vindt dat er al heel lang vanuit het verkeerde perspectief wordt gediscussieerd: te veel vanuit de cao en te weinig vanuit de ontwikkeling van het kind. “Het gaat erom dat je de leerling centraal zet en kijkt hoe je het kind weer een stapje verder in zijn ontwikkeling kunt brengen. En dat hoeft je als leraar niet alleen te doen, dat doe je samen met je team. De ontwikkeling van de leerling is een gedeelde verantwoordelijkheid: het is niet jouw leerling, maar onze leerling”, aldus Alex. “Dat probeer ik voor te leven, iedere dag weer. En ik stimuleer leraren om elkaar te bevragen en gebruik te maken van elkaars expertise. Daarbij

probeer ik steeds meer los te laten en mijn team het vertrouwen en ruimte te geven om zaken samen op te lossen. Ik houd daardoor meer tijd over om me te richten op het verstevigen van samenwerkingsverbanden in de wijk.”

Lenneke Wolff, intern begeleider op basisschool ‘t Palet in Eindhoven, vult aan: “Het besef dat we zaken vanwege het aanhoudende lerarentekort anders zullen moeten organiseren, begint nu wel door te dringen. Daar hebben we het over als team, maar ook stichtingbreed. Vorige week hadden we met 600 SKPO-collega’s brainstormsessies in het Parktheater. Zo’n dag draagt echt bij aan bewustwording, net als het inspirerende verhaal van gastspreker Sjef Drummen (onderwijskunstenaar en oprichter van Agora in Roermond, red.). Hij had het over nieuwsgierigheid als motor van beeldingskracht. En over hoe we dat in ons huidige onderwijssysteem helemaal platslaan. Hij liet een foto zien van een huis, balancerend op een smal fundament: een metafoor voor ons onderwijssysteem, dat op instorten staat.”

Ad Vis, bestuurder bij stichting Albero in Goes, beaamt dat: “Het Nederlandse onderwijssysteem is failliet, het leerstofjaarklassensysteem is failliet. Gedreven door kortetermijndenken en symboolpolitiek hebben opeenvolgende kabinetten een kolossaal systeem opgetuigd, waarvan de veelheid aan regels vleugellam maakt.” Ad stimuleert zijn scholen en leraren daarom om de grenzen op te zoeken van wat kan binnen het huidige systeem. Er gebeuren volgens

de bestuurder veel mooie dingen en tal van zijn scholen experimenteren met proeftuintjes. “Daar zal ik ook alle ruimte voor blijven bieden, maar daarmee gaan we het niet redden. Ik pleit voor een fundamentele discussie over de hervorming van ons onderwijs. Het ontbreekt in ons land aan een goed onderbouwde, breed gedragen visie op onderwijs. En zonder visie blijft het dweilen met de kraan open.”

Alex sluit zich daarbij aan. Ook uit hij zijn zorgen over de steeds zwaardere problematiek die so- en sbo-leerlingen met zich meebrengen. “Leraren zullen nog beter toegerust moeten worden om leerlingen met zeer specifieke onderwijsbehoeften van goed onderwijs te voorzien. Hoe gaan we dat doen, als er geen leraren zijn? Reguliere basisscholen zullen hun basisondersteuning anders moeten organiseren. Of zij zullen expertise vanuit diverse gebieden de school moeten binnen halen. Zeg het maar.” Ad reageert: “In bredere zin zijn er personeelstekorten en met velen vissen we in dezelfde vijver. Een oplossing om onderwijs, jeugdhulp en jeugdzorg beter op elkaar te laten aansluiten, is het werken met professionele leergemeenschappen (PLG’s), zoals René Peeters adviseert (in het rapport *Mét andere ogen*, red.).” Alex uit tevens zijn zorgen over de tweedeling in de maatschappij, die steeds groter wordt. “Scholen in de betere wijken zijn in staat om – met allerlei huiswerkklasjes – zwakkere leerlingen voldoende te compenseren. Dat gebeurt niet altijd in de minder welvarende wijken. Hierdoor wordt het verschil tussen sterke en zwakke scholen groter.”

“Het zou mooi zijn als de grenzen tussen school en de naschoolse activiteiten in de toekomst nog verder vervagen, waarbij de school als het ware deel uitmaakt van een grote lerende community.”

Volgens Lenneke moeten we het personeelstekort aangrijpen om te gaan omdenken. Op haar eigen school, waar de rol van andere partijen steeds belangrijker wordt, gebeurt dat ook. Ze vertelt dat inmiddels zeker honderd vrijwilligers uit de wijk betrokken zijn bij de taal- en talentontwikkeling van hun leerlingen. “We integreren al veel en werken veel samen. Het zou mooi zijn als de grenzen tussen school en de naschoolse activiteiten in de toekomst nog verder vervagen, waarbij de school als het ware deel uitmaakt van een grote lerende community.”

Aan het einde van het gesprek zijn veel onderwerpen de revue gepasseerd. De problemen zijn weliswaar nog even groot, maar lijken toch iets lichter te voelen. Delen werkt verbindend, helemaal als daarmee een gedeelde passie wordt bestendigd.

LERARENTEKORT IN DE GROTE STEDEN

Het lerarentekort in Nederland wordt op steeds meer plekken zichtbaar. Op dit moment zijn de tekorten het sterkst merkbaar in de grote steden. In september vorig jaar is door de G5 besturen (de onderwijsbesturen uit de vijf grootste steden van Nederland) een brandbrief gestuurd aan onze ministers van onderwijs. Daaruit is het initiatief ontstaan om voor de korte termijn vanuit elke stad een noodplan op te stellen. Deze plannen zijn 27 januari jongstleden gepresenteerd. Begin april wordt een plan voor de middellange en lange termijn opgeleverd. Ook hierin is de focus gelegd op de vijf grote steden, echter, is de verwachting dat de uitgewerkte plannen eveneens van waarde zullen zijn voor andere regio's van ons land.

AAN HET WOORD WAREN ...

AD VIS

Bestuurder Albero, Goes

“Education is the most powerful weapon which you can use to change the world.” – Nelson Mandela

ALEX SAALMINK

Schoolleider sbo De Piramide, Arnhem

JASMIJN KUYVENHOVEN

Onderwijsadviseur Onderwijs Maak Je Samen

“Ieder kind is een ster en het is aan ons de taak om ze te laten stralen!”

JUDY-ANN DINGEMANS

Onderwijsadviseur Onderwijs Maak Je Samen

“The future belongs to those who believe in the beauty of their dreams.” – Eleanor Roosevelt

KIMBERLY PIJNENBURG

Onderwijsadviseur bij Onderwijs Maak Je Samen

“De beste wijze om iets te leren, is er les in te geven.” – Seneca

LENNEKE WOLFF

Intern begeleider Basisschool ‘t Palet, Eindhoven

“Ieder kind heeft iets anders nodig, dus gelijke kansen en ongelijke behandeling voor ieder kind.”